

Azért ne essünk túlzásba

Debreczeny György Thomas Bernhard-breviáriumáról¹

Beckettől fennmaradt egy anekdota, mely szerint Harold Hobson kritikus egy élvezetes krikettmeccsen így kiáltott fel mellette elragadtatásában, „Ugye, milyen szép az élet?”, mire Beckett szárazon megjegyezte: „Azért ne essünk túlzásba.”²

Valamitől ez a történet jutott eszembe Debreczeny György *Ezen a szép napon – Thomas Bernhard-breviárium* című kötetéről; feltehetően azért, mert kábé annyi hagyományos értelemben vett boldogságról tanúskodik, mint a hasonló című (*Ó, azok a szép napok*) Beckett-dráma, illetve – Thomas Bernhard-parafrázisokról lévén szó – az egzisztencializmus okán is.

Thomas Bernhard-breviárium – szól az alcím, ami nemcsak remek kapaszkodó az olvasáshoz, de arra is megoldást kínálhat, miért választja egy mai magyar szerző a 20. század második felének Bernhardját szerző- és beszélgetőtársnak: gondolatait, pontosabban inkább saját gondolatait Bernhard soraival beolvasva, liturgikus, meditációs, zsolozsmaszöveget kínál, és ami nagyon fontos (definíció szerint), közösségi használatra.

Közösségi használatra, hiszen Bernhardhoz hűen – aki nem sokat kedveskedett az osztrák valósággal kapcsolatban – ez a szövegtest is erősen reflektál a jelenre, egy rétegében, ha nem is tukmálósan, de felvillan Kelet(-Közép)-Európa rögválósága: *népviseletnek nevezett / géprongyokba öltöztetett / férfiak ezrei / köpetet termeltek / és vadul köpködtek / bárgyún püfölték / egymást és a tükröt / aztán célbaköptek a reményre* – szól a *népviseletben* című vers, hogy értsük, mire gondolok.

Ennél közelebb szerencsére a hétköznapokhoz nem merészkedik, hiszen a lét nagy kérdéseinek fürkészése vagy inkább szomorkás tudomásulvétele eredményez némi távolságtartást, melyet Syporka Whandal labirintusszerű geometriai formákat anatómiai tanulmányhoz hasonló emberalakokkal kombináló grafikái is jól mutatnak.

Persze attól még, hogy az ember a mindenséget fürkészi (viseli a léptéket), túl sok mindent nem tehet, legfeljebb aprómunkával próbálja lebontani a panorámába belógó gondolatpaneleket. Debreczeny Györgynek ezzel kapcsolatban megvan a maga módszere, azon kívül, hogy előszeretettel szabadít fel mondatokat az eredeti kontextusuktól, mi több, az eredeti(?) szerzővel ápolt szoros kapcsolat jelentette rabigából (a *Várad* lapjain olvashattuk remek Tandori-kollázsait), az adott gondolatot is addig rendezgeti újra az összes lehetséges kombinációban, amíg minden jelentést kiprésel és ezáltal relativizál: *a templomon kívül vidéken nincs más színház mondta a professzor... () ...a belülről kívül nincs más templom csak a színház mondta vidéken a professzor.*

A kötet – hangvételhez illeszkedve – 13 alcímet (fejezetet, ciklust) számlál, melyek közül egy-egy elmenne önálló kötetecskének is, de a verseskönyvtől viszonylag szokatlan terjedelmet bizonyára az is indokolja, hogy egy másik szerző egész (költői) életművére reflektál, másrészt pedig az is, hogy egyszeri olvasmány helyett sokkal inkább az éjjeliszekevény egy eldugottabb sarkában a helye, hogy ha egy szép napon túl derűsen látnánk a világot, véletlenül se essünk túlzásba.

TASNÁDI-SÁHY PÉTER

1. Debreczeny György: *Ezen a szép napon – Thomas Bernhard-breviárium*. AJ Téka Kiadó, Szeged, 2019.
2. John Calder: *Samuel Beckett filozófiája*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2006, 26.